

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410139 Kullan

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Elisabet Wallsten

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410139 Kullan**

Kommun: Olofström

Områdets totala areal: 29,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-05-29

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-31

Markägarförhållanden:

Statligt och samfällt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

9160 - Näringsrik ekskog

9180 - Ädellövskog i branter

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Kullan bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

I Kullan är de prioriterade bevarandevärdena de öppna och trädbärande hagmarkerna, med hävdberoende flora och fauna samt med inslag av hamlingspräglade ädellövträd, liksom de delvis branta ädellövskogarna. Området är ett representativt exempel på ett ålderdomligt, småskaligt kulturlandskap med lång hävdhistorik och höga naturvärden i nordvästra Blekinges skogsbygder.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Kullan är beläget cirka 1 kilometer söder om Vilshults samhälle i nordvästra Blekinge. Området ligger på ett höjddparti väster om Vilshultsåns markerade sprickdalgång och karaktäriseras av öppna och variationsrika hagmarker i kuperade terräng samt ädellövskogsbeklädda sluttningar ner mot ådalen. I söder finns en mindre sjö, Kopparensjön. Hela området ligger över högsta kustlinjen, på nivåer mellan cirka 85 och drygt 115 meter över havet. Berggrunden utgörs av gnejsig granit. Längs ådalen sträcker sig en zon med starkt förskiffrad berggrund, vilken berör Kullans östra sluttning.

Området karaktäriseras av ett ålderdomligt präglad odlingslandskap med ett stort antal strukturer från tidigare brukningsformer och en stor artrikedom, som visar på en lång hävdkontinuitet. Slätter- och åkerbruket upphörde i mitten av 1900-talet och markerna har sedan hävdats genom nötkreatursbete. Hagmarkerna omfattar allt från kullarnas torrängar, via friskare marker till fuktiga partier i svackor och längs Kopparensjöns stränder. Träd- och buskskiktet är varierat med bland annat ek, bok, ask (starkt hotad), hassel och en. I öster står tre äldre, hamlade askar. I det artrika fältskiktet finns mer än 200 arter, som slättermugg (sårbar), mörk solvända (sårbar), granspira (nära hotad), backmåra (nära hotad), kattfot, ängsnattviol (nära hotad), fläckmaskros (sårbar), darrgräs, stagg och loppstarr (sårbar). Några vaxskivlingsarter har också noterats, varav en rödlistad; strålvaxskivling (sårbar). Området hyser minst ett tjugotal dagfjärilsarter, däribland ängsmetallvinge (nära hotad) och mindre bastardsvärmare (nära hotad).

Den skogsbeklädda, kraftiga och steniga sluttningen ner mot ådalen i öster har tidigare fungerat som glest trädbevuxen utmark och har lång lövträdkontinuitet. Efter att beteshävdan flyttades till inägomarkerna i mitten av 1900-talet har avenbok vuxit upp och kommit att dominera i ädellövskogen, där det även finns inslag av glest stående äldre, grova individer av framförallt ek och bok, men även lind, lönn och björk. Fältskiktet är i huvudsak av lågörttyp. Mitt i sluttningen löper ett kraftigt markerat sänkstråk med delvis översilad mark. Trädskiktet domineras här av lind, ask, lönn och asp. I sänkan övergår fältskiktet från lågörttyp till högörttyp i de fuktigaste och lägst belägna delarna. I skogsmarkernas fältskikt finns bland annat tandrot, gullpudra, blåsippa, myskmadra, vätteros, storrams, vårärt, hässlebrodd och vispstarr.

Kullans fågelliv är rikt, med arter som buskskvätta (nära hotad), törnsångare, mindre hackspett (nära hotad), gröngöling (nära hotad) och spillkråka (nära hotad).

Vad kan påverka negativt

Hela Natura 2000-området

- Byggnads- och anläggningsarbeten, markexploatering eller annan markanvändningsförändring i angränsande områden, exempelvis kalavverkning, skogsplantering, dikning och täktverksamhet, som kan leda till negativ påverkan på skyddsvärda naturtyper eller arter i området.
- Fragmentering av biotoper, såväl inom som i anslutning till områdets Natura 2000-naturtyper, som till exempel leder till minskad kontakt mellan områden och ökade kanteffekter på mindre objekt samt försämrar spridningsmöjligheterna för arter med begränsad spridningsförmåga. För isolerade naturtyper är det viktigt att vid åtgärder eller planering av landskapet runt Natura 2000-området ta hänsyn till möjligheten att minska isoleringen.
- Felaktiga röjningar eller bortplockning/förstörelse av död ved, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner (till exempel grov död ved, hålträd, mulmträd eller värdefulla buskar) eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt eller så mycket så störningskänsliga organismer påverkas negativt.
- Bristande träd- och buskontinuitet, som på sikt leder till att ersättningsträd och -buskar saknas när äldre grova ädellövträd, hamlade träd, bärande träd och buskar dör.
- Konkurrens från gran, druvfläder eller för området främmande trädslag.

Skog

- Skogsbruk eller andra avverkningar i eller i anslutning till området, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt att störningskänsliga arter påverkas negativt.

Betesmarker

- Beskuggning av, eller igenväxning i anslutning till ädellövträd samt värdefulla busk- och brynmiljöer, som kräver mer öppna förhållanden, eller som hyser arter som kräver detsamma.
- Upphörd beteshävd eller för lågt betestryck, som leder till igenväxning med buskar och träd samt utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Bete med fel djurslag eller bete vid fel tid, som hotar naturvärden i området (till exempel hästar som gnager bark på värdefulla träd eller fårbeta i fjärilsbiotoper).
- Upphörd hamling, som förändrar trädens kronutbredning samt minskar förutsättningarna för trädstammarna att uppnå hög ålder.
- Tillförsel av gödningsmedel eller tillskottsutfodring av betesdjuren, som ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran, samt kan öka näringstillförseln till vattnet.
- Avmaskning av betesdjuren under eller strax före betessläpp, med avmaskningsmedel som kan vara skadligt för områdets insektsfauna.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Kullan är avsatt som naturreservat sedan år 2003 och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägares och nyttjanderättshavares förfoganderätt över området och vad dessa behöver tåla för intrång. Det finns även en skötselplan för naturreservatet från samma år. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen Blekinge.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slätterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.

Behov av åtgärder

- Korrigering av områdets yttergränser så de överensstämmer med naturreservatet och så att även ek-hassellunden (9160) och utvecklingsmarker i norr ingår i Natura 2000-området.
- Naturtyperna behöver basinventeras.
- Plockhuggning och punktvisa röjningar behövs kring värdefulla träd och buskar samt efterträdare till dessa, såväl i hagmarkerna som i skogsslutningen i öster. Nyhamling av lämpliga efterträdare till nuvarande hamlingspräglade träd bör också eftersträvas. Det får även gärna bli fler hamlade träd i området än vad som finns där i dagsläget. Eventuellt behövs röjningar vid kulturhistoriska lämningar.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och -arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**6230 - Stagg-gräsmarker**

Areal: 0,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Kullan förekommer artrika stagg-gräsmarker framförallt i lägre liggande delar av hagmarken, söder om markvägen som leder genom området. Stagghed och lågstarräng breder här ut sig i fuktigare sänkstråk med kärlväxter såsom blåsuga, jungfrulin, knägräs, liten blåklocka, pillerstarr, solvända, stagg, stenmåra, ängsvädd, slåttergubbe (sårbar), hirsstarr och darrgräs. Området är öppet med inslag av några spridda enbuskar.

Bevarandemål

Områdets stagg-gräsmarker ska omfatta minst 0,6 hektar. Gräsmarken ska vara öppen och starkt präglad av bete. Kärlväxtfloran ska vara artrik och domineras av hävdgynnade arter, exempelvis blåsuga, jungfrulin, knägräs, liten blåklocka, pillerstarr, solvända, stagg, stenmåra, ängsvädd och slåttergubbe. Inslaget av träd, buskar och ohävdsarter, exempelvis vecketåg, som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara litet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 9,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Kullan utgörs naturtypen silikatgräsmarker av en kuperad och stenig gräsmark på kalkfattig morän. Det finns även utvecklingsmarker mot naturtypen i området. En lång sluttning mot söder med mjukt böljande kullar och mellanliggande sänkstråk ger tillsammans med den långa hävdtraditionen förutsättningar för en stor variation i fältskiktet. Dominerande vegetation på höjdryggar och i slänter är rödvenäng och fårsvingeltorräng med flera rödlistade arter såsom slåttergubbe (sårbar), backmåra (nära hotad), ängsnattviol (nära hotad), mörk solvända (sårbar), loppstarr (sårbar), granspira (nära hotad) och fläckmaskros (sårbar). Vidare förekommer för naturtypen flera karaktäristiska arter som bockrot, hirsstarr, jungfrulin, knägräs, knölmörblomma, ängsvädd och pillerstarr. Bland noterade skalbaggar i området kan nämnas slät dyngbagge, rödbukig dyngbagge, sandtordyvel samt mindre tordyvel, och bland fjärilar: ängsmetallvinge (nära hotad), mindre bastardsvärmare (nära hotad), prydlig pärlemofjäril, slåttergräsfjäril, vitfläckig guldvinge och ängspärlemofjäril.

Trädskiktet är sparsamt, men artrikt, med spridda individer av ek, lind, ask (starkt hotad), alm (akut hotad), bok, avenbok, asp, björk, rönn, vildapel, sötkörsbär och sälg. Mot gården i öster står tre äldre hamlade askar. I buskskiktet finns arter som hassel, en, hagtorn, slån, nyponros och björnbär. Gräsmarken är ålderdomligt präglad och innehåller ett flertal kulturlämningar, bland annat en tjärdal, en stenlagd rund grop, vägbankar, stenvägar, odlingsrösen och plogfåror efter tidigare upplade ytor.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 9,9 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som blåsuga, bockrot, granspira, hirsstarr, jungfrulin, knägräs, knölmörblomma, pillerstarr, slåttergubbe, ängsvädd och loppstarr. Det ska finnas typiska arter av skalbaggar och fjärilar, exempelvis slät dyngbagge, rödbukig dyngbagge, sandtordyvel, mindre tordyvel, ängsmetallvinge, mindre bastardsvärmare, prydlig pärlemofjäril, slåttergräsfjäril, vitfläckig guldvinge och ängspärlemofjäril. Det ska finnas värdarter för bastardsvärmare och ängsmetallvinge i form av ängs- och bergssyra, käringtand och andra ärtväxter.

Betesmarken ska vara öppen med ett begränsat men artrikt träd- och buskskikt. Det ska finnas hamlade träd och nyhamlade träd som efterträdare till de äldre hamlade träden. Kulturspår som tjärdalen, stenvägar och odlingsrösen ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Inslaget av träd, buskar, sly eller ohävsarter, som exempelvis tuvtåtel, veketåg och örnbräken, som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara litet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

6410 - Fuktängar

Areal: 0,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I hagmarkens centrala delar, intill markvägen som löper genom hagen, finns en liten, öppen fuktäng med enstaka spridda björkar. I fältskiktet finns bland annat hirsstarr, stagg, blodrot, gökärt, jungfrulin och knägräs.

Bevarandemål

Områdets fuktängar ska vara minst 0,3 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdad och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som hirsstarr, blodrot, knägräs och stagg. Betesmarken ska vara öppen med ett begränsat inslag av träd och buskar. Inslaget av träd, buskar, sly eller ohävdsarter, exempelvis tuvtåtel, veketåg och örnbräken, som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara litet. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 3,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Kullan står en avenboksdominerad ädellövskog i den kraftiga och steniga sluttningen i områdets nordöstra del. Sluttningen har ett ursprung som glest trädbevuxen utmark. När beteshävden upphörde i mitten av 1900-talet etablerades avenbok mellan de glest stående äldre grova träden av framförallt ek och bok, men även lind, lönn och björk. Den avenboksdominerade skogen är överlag tät och markvegetationen relativt sparsam, men det finns arter i fältskiktet som visar på höga naturvärden, till exempel myskmadra, tandrot, gullpudra, blåsippan, storräms, vårärt och vätteros. Skogen har endast ett ringa innehåll av död ved, men den är flerskiktad och de äldre grova ädellövträden börjar uppnå en ålder där deras biologiska betydelse ökar avsevärt.

Bevarandemål

Arealen av näringsrik ekskog ska vara minst 3 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av främst ek. Det ska finnas död ved i olika former, inklusive levande träd med döda träddeklar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter och mulm tämligen allmän. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma i skogen, som ska vara en mosaik av täta respektive öppna och mer glest beskogade delar. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Typiska arter av myskmadra, storräms, vårärt och vätteros ska förekomma allmänt-riklig.

Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms vara god. Det är sannolikt att mängden död ved behöver öka.

9180 - Ädellövskog i branter

Areal: 0,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I brantskogen i nordost finns ett sänkstråk med ett stort innehåll av lind, lönn och ask (starkt hotad) i trädskiktet samt med ett rikare och mer näringskrävande fältskikt. Området behöver inventeras med avseende på trädslagsfördelning, arter och strukturer.

Bevarandemål

Arealen av ädellövskog i branter ska vara minst 0,3 hektar. Småskaliga naturliga processer, som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt luckbildning, ska påverka dynamik och struktur. Ädellövträd ska utgöra ett påtagligt inslag i hela branten. Framförallt ek, avenbok, lind, lönn och ask ska dominera. Det ska finnas gamla och senvuxna träd och föryngring av nya träd som efterträdare till ädellövträden, främst av lind, lönn och ask. Det ska finnas död ved i olika former, inklusive levande träd med döda träddeklar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter och mulm döda delar. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas typiska arter i fältskiktet samt av mossor och lavar.

Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms vara god, men branten behöver inventeras för att få bättre kunskap om dess naturvärden.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala
- Artportalen. www.artportalen.se (uttag hösten 2016)
- Rikets allmänna kartverk. 1915-1919. Häradsekonomiska kartan, Blekinge Vilshult (2). Digitalt material, Lantmäteriet
- Generalstabskartan. 1869. Digitalt material, Lantmäteriet
- Kronologiska registret över Listers härad, band 1. Lantmäteriets arkiv i Karlskrona
- Lantmäteriet. Karta över Laga skifte från år 1834-38. Digitalt material.
- Kornfält K-A och Bergström J. 1983. Beskrivning till berggrundskartan. Karlshamn NV
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1989. Ängs- och hagmarksinventeringen.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1993. Ängar och hagar i Blekinge
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2003. Beslut och skötselplan för naturreservatet Kullan.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2009. Uppföljning av betesmarker och slåtterängar i skyddade områden, typiska och egna indikatorarter, samt negativa indikatorarter. Opublicerat material.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Skogsstyrelsen. 2001. Inventering av ädellövskog av nyckelbiotopklass. Opublicerat utdrag

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410139 Kullan

